

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การจัดการชุมชนเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการประชาสังคมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยนำเสนอเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน 5 ชุมชน ได้แก่ บ้านหัวแม่สุรินทร์ อำเภอขุนยวม บ้านแพกบก บ้านท่าปาย บ้านแม่เย็น อำเภอปาย บ้านถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น ตัวแทนกลุ่มชุมชนและผู้ประกอบการภาคบริการ จำนวน 60 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้วยแนวคิดประชาสังคม โดยใช้วิธีการวิจัย การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย (In depth Interviews) และการสำรวจเชิงกายภาพของคณะนักวิจัย โดยผลจากการวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ส่วน **ส่วนแรก** เป็นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน โดยใช้กระบวนการประชาสังคม **ส่วนที่สอง** เป็นด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ใช้ตัวแปรด้านการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โดยใช้ตัวแปรดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมาย/การเมือง โครงสร้างพื้นฐาน สังคม/วัฒนธรรมและกายภาพ และ **ส่วนที่สาม** สิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน ใช้ตัวแปรด้านผู้เกี่ยวข้อง (Stake Holder) ได้แก่ หน่วยงานราชการในพื้นที่ และองค์กรเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่และคู่แข่งชั้น

2. ใช้เครื่องมือและการสำรวจ การจัดการเขตท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS : Recreation opportunity spectrum) ที่วิจัยใช้แนวคิดการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิด ROS บังชี 7 กลุ่มตัวชี้วัด การเข้าถึงพื้นที่ ความห่างไกล ความเป็นธรรมชาติ

โอกาสในการพบปะผู้คน ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการนักท่องเที่ยว

การสร้างเครื่องมือ/การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย เรื่อง การจัดการชุมชนเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการประชาสังคมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการจัดการชุมชนเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการประชาสังคม

2. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า 0.80 ความถูกต้องและร่วมกันปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน

4. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล/วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 5 ระยะ ดังนี้

1. **ข้อมูลทุติยภูมิ** ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ชุมชนและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งจากองค์กรภาครัฐและเอกชน ชุมชน และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจากอินเทอร์เน็ต

2. **ข้อมูลปฐมภูมิ** เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากทฤษฎี โดยดำเนินการ ดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์ และจัดเสวนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการบูรณาการเครือข่าย การท่องเที่ยว โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้าง

ระยะที่ 1 ลงพื้นที่ พบปะผู้นำชุมชนศึกษาบริบทของชุมชนโดยการเสวนากลุ่มชาวบ้าน เพื่อค้นหาประเด็นมาออกแบบเครื่องมือแนวทางการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-dept Interview) และสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 จัดเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ การร่วมค้นหาแนวทางด้วยกระบวนการประชาสังคม

ระยะที่ 3 สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และจัดแลกเปลี่ยนแนวความคิด ข้อคิดเห็น และระดมสมอง เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการประชาสังคม

ระยะที่ 4 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ จัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวชุมชน แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการ ด้วยกระบวนการประชาสังคมและเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 5 จัดตั้งคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการประชาสังคม และจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างน้อย 5 หมู่บ้านโดยบูรณาการองค์กรชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีภูมิ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ และนำเสนอในลักษณะของตารางและแผนภาพ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ นำแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ร่วมกับการสังเกตมาถอดความและสังเคราะห์ในเชิงพรรณนา และเขียนบรรยายวิเคราะห์ เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์